

BENEDIKT XV.

Rojen 21. XI. 1854; umrl 22. I. 1922; vladal od 3. IX. 1914 do 22. I. 1922.

F. Grivec.

Umrl je vrhovni svečenik one vere, ki najbolj prepričevalno označnja, da je bedno zemsko življenje samo vigilijska blažena večnost in smrt znanilka nesmrtnosti. Ni čudno, da se ob smrti Benedikta XV. v vsem kulturnem svetu zbuja spoštljivo občudovanje večnih vrednot in nesmrtnih idej, katerih neomahljivi predstavitelj in neustrašeni glasnik je bil. Razburkani svet je za trenutek strmé obstal. Človeštvo, bridko razočarano na razvalinah moderne civilizacije, je uprlo svoj pogled v svetilnik, ki zemsko minljivost ožarja z bleskom večnosti.

Roma aeterna! Večni Rim! Ne večni vsled nepremagljive sile svojega orožja, ne vsled mogočnosti imperatorjev, temveč večni, ker te je na novo ustanovil skromni galilejski ribič na temelju Kristove obljube: »Na to skalo (Petra) bom zidal svojo cerkev in peklena vrata je ne bodo premagala.« Ko so se Rimljani še naslajali ob gladiatorskih igrah in ob prelivanju človeške krvi, ko so še zažigali kadilo Jupitru in oboževanim imperatorjem — takrat je Peter po Kristovem naročilu v Rimu postavil prestol dinastije, ki po duhovni genealogiji sega od Petra do Benedikta XV. in v primeri s katero so najslavnejše sedanje dinastije in državne tvorbe šele od včeraj, prestol dinastije, ki veže davno grško-rimsko in sedanjo evropsko kulturo in ki nikoli ne izumre, ker jo oživlja dih nesmrtnosti — do konca sveta. Najmogočnejše evropske dinastije so se zrušile, ko je Benedikt XV. sedel na Petrovem prestolu, a njegov prestol stoji trdneje kakor kdaj prej.

Umrl je naslednik Leona I. Velikega, ki je krotil barbarsko silovitost Atilovo, brzdal državni in cerkveni imperializem Carigrada, ponosne Rimljane pa opominjal, da je Rim kraljestvo svoje bogojavljene vere po prestolu sv. Petra razširil daleč preko mej zemskega rimskega imperija in da je več sveta osvojil s krščanskim mirom (pace christiana), nego s silo bojnega orožja.

Pax christiana! Krščanski mir! To geslo je vodilo papeže, ko je cerkev pisala svojo zgodovino z mučeniško krvjo svojih vrhovnih

svečnikov. To je bilo geslo papežev, ko so na razvalinah rimske države in grško-rimske kulture krotili divjo silo mladih narodov, jim ustvarjali središče nove, idealnejše kulture ter jih vzgajali v plemenitosti in človekoljubnosti. To geslo je vodilo papeže, ko so ustanavljali prva vseučilišča, dajali najuspešnejše nagibe in največdušnejše podpore znanosti in umetnosti ter krščanski Rim izpremenili v najbogatejši umetnostni muzej, kar jih je kdaj videl svet.

Pax christiana! S tem geslom je Benedikt XV. dne 3. septembra 1914 zasedel Petrov prestol. Prve javne besede novoizvoljenega Petrovega naslednika so bile poziv k miru (8. septembra 1914). »Ko smo bili poklicani na prestol prvaka apostolov in smo se s trepetom ozrli na vse s krvjo napojene bojne poljane ter se je v naše srce vlilo gorje mater in vdov in sirot..., takrat smo trdno sklenili, z vsemi močmi neprestano delati na to, da se bojujoči narodi zopet spravijo med seboj.« (Apostolski opomin 28. julija 1915.) Vse narode pozivlje k miru in spravi kot »skupni oče, ki ljubi vse svoje otroke z enako iskrenostjo.« Globoko obžaluje, da narodi brezsrčno uničujejo evropsko kulturo in blagostanje ter da »slavna in cvetoča Evropa samomorilno dirja v propašt, kakor da jo je omamila splošna blaznost.« (Diplomatska nota 1. avgusta 1917.)

Kot zastopnik krščanske duhovne velesile je razdivjano Evropo opominjal, naj ne zaupa samo v moč orožja, ki more premagati telesa, a ne more uničiti duhov (1. nov. 1914) in ne streši »narodov, ki ne umrjejo, temveč ponižani in zatirani prenašajo le z gnevom naloženi jarem in se pripravljajo na osvečo.« (28. julija 1915.) S čudovitim taktom je ves čas vojske ohranil nepristrano nevtralnost, da so se vsi narodi, Francozi, Nemci in Slovani, z enakim zaupanjem in spoštovanjem obračali k njemu za posredovanje in pomoč, katero je v obilni meri delil vojnim ujetnikom in ranjencem; pospeševal je izmenjavo ujetnikov in jim lajšal usodo.

Zato se je duhovna velesila papeštva po vojski pokazala v taki veličini kakor težko kdaj prej. Narodi so tekmovali, da stopijo v diplomatsko zvezo z Vatikanom ali da obnovijo pretrgane zveze. Vedno bolj uvidevajo potrebo in blagodejni vpliv duhovne velesile rimskega papeštva.

V očetovski skrbi za spravo med narodi je Benedikt XV. po vzoru Leona XIII. s posebno ljubeznijo obrnil svoj pogled na krščanski Vzhod. Kakor je za politično spravo naglašal potrebo mirnega sporazuma in spoštovanja narodnih teženj in pravic, tako je tudi poudarjal, da je treba spoštovati častiljive tradicije, običaje in obrede krščanskega Vzhoda. Katoliški bogoslovni znanosti je naročal, naj se poglobi v duha krščanskega Vzhoda, v vzhodni značaj in v vzhodno pojmovanje (mentalnost), da s tem ustvari osnovo za sporazum in spravo na podlagi

vzajemnega razumevanja in spoštovanja. Njegovo delo za spravo med vzhodno in zapadno cerkvijo je bilo izredno velikodušno in velikopotezno.

Ob grobu Benedikta XV. *Sloveni: niso v grobu.* žalujejo Slovani, ker so v njem izgubili pokrovitelja, ki je bolj kakor kdo drugi na zapadu razumel in cenil slovanske narode. Katoliškim Jugoslovanom je bil pripravljen dati *zabij ga* popolno slovansko bogoslužje in je edini izmed vladarjev dvignil svoj *ha ni dal?* glas za naše teptane brate v Primorju. *odločil Kerlino, odločil Peko v Lanj 2*

Slovani žalujejo ob rakvi naslednika onega papeža (Hadriana II.), ki je pred dobrimi tisoč leti slovesno sprejel slovanska blagovestnika sv. Cirila in Metoda, blagoslovil slovanske bogoslužne knjige, slovanski jezik dvignil na oltar in s tem dal Slovanom enakopravnost s prvimi kulturnimi narodi. Slovani žalujejo ob grobu naslednika Ivana VIII., ki je slovansko bogoslužje ščitil proti Vihingovim spletkam in proti Svetopolkovi slovanski kratkovidnosti. Slovani žalujejo ob smrti naslednika Leona XIII., ob grobu naslednika Leonove naklonjenosti slovanskemu bogoslužju in njegove ljubezni do slovanskega Vzhoda. Slovani žalujejo, ker dobro vedo, da je bil Benedikt XV. ne samo ustanovitelj, temveč tudi glavni steber rimskega »Vzhodnega instituta«, ki bo v središču katoliške cerkve pospeševal slovansko znanost, dvigal ugled Slovanov in pripravljaj spravo v duhu sv. Cirila in Metoda.

Ob grobu Benedikta XV. žaluje znanost in umetnost, ki je v zadnjih letih bridko čutila, da »inter arma silent Musae«. Ob njegovem grobu žaluje ves kulturni svet, ker ceni nenadomestljivo kulturno važnost duhovne velesile rimskega papeštva ter spoštuje večne vrednote in nesmrtné ideje, katerih velikodušni glasnik je bil Benedikt XV., veliki svečenik večnega Rima.

Večnaja mu pamjat!

